

Participatie: in toenemende mate op de agenda als juridische en morele plicht vanuit de overheid

- *Participatie Definitie:* Deelname van belanghebbenden en het brede publiek aan ontwikkeling en uitvoering van overheidsbeleid, met de focus op de relatie tussen bewoners en de overheid (Hegger et al., 2017).
- Veranderend juridisch kader (input van Herman Havekes):
  - Wetsvoorstel Decentrale Participatie: lopende wetsvoorstel om participatie op decentraal niveau te versterken, inclusief het 'uitdaagrecht' dat burgers en maatschappelijke partijen de mogelijkheid geeft om taken van decentrale overheden over te nemen.
  - 1 januari 2024 in werking getreden omgevingswet benadrukt belang – en ook voordeel voor de overheid – van participatie.
- Overheden zien participatie als een morele verplichting om burgers en belanghebbenden te betrekken bij beleid. Diverse doelen worden nagestreefd, zoals het geven van invloed, emancipatie van achtergestelde groepen, en het ophalen van lokale kennis.

Doelen en Ontwerp van Participatie – richting een bewust maatwerkproces

- Drie typen doelen: normatief, inhoudelijk en instrumenteel.
- Belang van bewuste keuze voor participatiedoelen.
- Participatieprocessen moeten afgestemd zijn op beoogde doelen.

ONTWERP	BEINVLOEDT	PARTICIPATIEDOELEN	
WIE <ul style="list-style-type: none"> • Het algemene publiek of complete behartiging van alle belangen? • Gelijke belangen of juist een bepaalde groep meer invloed geven? 		Beïnvloeden van besluiten	normatief
WANNEER <ul style="list-style-type: none"> • Participatie in alle fasen van het beleidsproces, of juist voor een deel ervan? • Voor of na de besluitvorming? 		Verbeteren van de democratische capaciteit	
		Sociaal leren	
		Eerlijke verdeling van democratische macht	inhoudelijk
HOE <ul style="list-style-type: none"> • Hoe toegankelijk wil je het maken? (hoe vaak, hoeveel, waar, online/offline) • Welke methode is het meest geschikt? 		Lokale informatie en kennis inwinnen	
		Meenemen van kennis o.b.v. ervaringen & maatsch. waarden	
		Validiteit van kennis uit andere bronnen testen	
		Creëren/vergroten van legitimiteit	
		Conflicten voorkomen of oplossen	instrumenteel

Top 11 lessen voor participatie bij klimaatadaptatie (leermodule participatie en co-creatie van klimaatadaptatie factsheet)

- Proces
  1. Bepaal vooraf het doel
  2. Sluit aan bij doelen en prioriteiten van bewoners
  3. Overvraag bewoners niet
  4. Laat bewoners vertegenwoordigen door intermediair als ze zelf niet komen.
- Betrekken en vertrouwen opbouwen van bewoners
  1. Houd het kort en dicht bij huis
  2. Wees open over het doel
  3. Wees zichtbaar – dat creëert vertrouwen
  4. Houd het process laagdrempelig
  5. Geef erkenning voor de ontvangen input
  6. Werk met kleinere klankbordgroepen
  7. Check of wensen van bewoners realiseerbaar zijn.

Inspirerende input vanuit België (Prof. Eric Lanckswaerd) – deliberatieve democratie en meer aandacht voor de “binnenkant” van democratische vernieuwing

- Opkomst van deliberatieve democratie met burgerpanels en fora als middelen voor actieve burgerschap.
- België heeft juridisch gekaderde burgerpanels op verschillende bestuursniveaus, vooral voor klimaatgerelateerde vraagstukken.
- Suggestie om dergelijke panels te organiseren voor waterbeheerprojecten.
- Democratie gaat niet alleen over zichtbare structuren maar ook over innerlijke aspecten van burgers.
- Innerlijke aspecten omvatten psychische realiteit, morele attitudes, en positieve menselijke kwaliteiten.
- Het belang van collectieve intelligentie, diversiteit, en de "binnenkant" in democratische besluitvorming.